

**Posudek na diplomovou práci Petry Dolejškové
„Výchova k občanství – Člověk ve společnosti – didaktická analýza tematického okruhu
a jeho realizace ve výuce.“**

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Ivana Havlínová
Oponent: PhDr. Věra Jirásková, Ph.D.

Cíl své diplomové práce autorka formuluje jako didaktickou analýzu tematického okruhu „Člověk ve společnosti“ a vytvoření výukového materiálu pro výuku Výchovy k občanství v 6. a 7. ročníku základní školy.

Práci autorka strukturuje do tří kapitol (1. Didaktická analýza učiva tematického okruhu „Člověk ve společnosti“, 2. Didaktická analýza tematických celků tematického okruhu „Člověk ve společnosti“ a teoretická východiska pro jejich zpracování, 3. Tvorba výukového materiálu k tematickým celkům Naše škola a Vztahy mezi lidmi), přičemž cíle těchto kapitol formuluje v Úvodu své práce, kde rovněž uvádí koncepční „východiska a principy“ své práce.

V první kapitole (s. 11 – 20) charakterizuje tematický okruh „Člověk ve společnosti“ ve vztahu ke vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“ z hlediska rozvoje žáka a tyto „rozvojové akcenty“ pak identifikuje ve vztahu ke konkrétním očekávaným výstupům. Pokračuje analýzou obecných vzdělávacích cílů tematického okruhu „Člověk ve společnosti“ (viz tabulka č. 1, s. 13 – 15) a s využitím pojmové mapy zpracovává „uspořádání učiva“ (viz s. 18). V dalším oddíle kapitoly vztahuje uvedený tematický okruh k jednotlivým průřezovým tématům.

Výhradu k této kapitole mám k tabulce na s. 18: Autorka na s. 8 avizuje, že půjde o Bloomovu taxonomii, uvedená tabulka jí však není – ani klasickou Bloomovou taxonomií, ani její inovativní verzí (D.B. Krathwohl).

V druhé kapitole (s. 21 – 71) autorka systematicky a podrobně analyzuje dva tematické celky „Naše škola“ a „Vztahy mezi lidmi“. K didaktické analýze využívá zejména pojmových a vztahových map, generalizací, „osnov“ učiva a formulací dílčích výukových cílů, které také vztahuje k průřezovým tématům.

Připomínkou, (která se týká i první kapitoly), resp. podnětem pro autorčino event. další propracování tématu je poukaz na to, že „analytickému“ pohledu na průřezová témata věnuje – zvláště ve srovnání s jinými „oblastmi“ RVP – poměrně malou pozornost. Nezmiňuje tu např. *modelové očekávané výstupy* u jednotlivých tematických okruhů průřezových témat. Osobně – byť je to můj subjektivní názor – považuji za „naléhavou potřebu“ spíše zhodnocování a propracování PT, než tematických celků, neboť právě k PT adekvátní výukové materiály skutečně chybí.

Ve třetí kapitole (s. 75 – 113) pak autorka předkládá výukový materiál, který zpracovala k výše zmíněným dvěma tematickým celkům – a dlužno dodat, že velmi propracovaně: prokazuje tu své didaktické znalosti a schopnosti, jednotlivé lekce koncipuje pro interaktivní způsob vyučování (konceptuálně vychází z tzv. třífázového modelu vyučování E-U-R) a využívá – buď jednotlivě nebo v kombinaci – konkrétní aktivizující metody výuky. Oceňuji autorčinu schopnost promyšlené a vhodné volby uvedených metod vzhledem k cílům, jež daná hodina sleduje. Ke všem tématům autorka předkládá rovněž pracovní listy uvedené v přílohách. Formální připomínkou tu je, že posuzovateli není zřejmé (být to předpokládám),

jestli PL autorka vypracovala sama nebo jsou převzaté: tím, že je uvádí v příloze jako nestránkované, dává podnět k představě, že jsou převzaté, protože kdyby byly jejím autorským počinem, měly by být stránkované (pokud jsou zařazeny do příloh) nebo „vložené“ přímo do textu za jednotlivé lekce.

Závěr práce (s. 114) je z formálního hlediska vzhledem k rozsahu celé práce příliš stručný a z obsahového hlediska víceméně opakuje autorčin úvod. Ke škodě věci je i to, že autorka neuvádí svou vlastní reflexi z „odzkoušení“ hodin, které připravila. Sice v Úvodu své práce uvádí, že „budou testovány na dvou ZŠ“ (viz s. 8), a zajisté lze pochopit, že v celém rozsahu nemohly být zatím odzkoušeny, ale domnívám se, že během své pedagogické praxe autorka měla jistý prostor pro uplatnění alespoň některých metod výuky. V každém případě by bylo žádoucí a dobré, aby v práci mohla uvést svou vlastní zkušenost – např. v podobě uvedení a zhodnocení reakcí žáků, poukazů na event. rozdíl mezi jejím očekáváním a realitou, identifikovat „slabá“ a „silná“ místa v její přípravě atd., co ji překvapilo, zaskočilo, inspirovalo a „poučilo“ – jak v pozitivním tak i v limitujícím slova smyslu.

Celkové hodnocení předložené diplomové práce vyplývá z již výše řečeného. Práce je velmi systematická, autorka rozhodně přesvědčuje o své didaktické způsobilosti učit s prioritním zájmem o žáka, rozvoj jeho schopnosti vlastního promýšlení problému a kritického myšlení, aniž by svým způsobem výuky „podceňovala“ znalostní (vědomostní) rovinu výchovně-vzdělávacího procesu.

Přes uvedené připomínky považuji práci za velmi kvalitní včetně výběru literatury uvedené v seznamu.

Otázky k obhajobě:

1. Mohla by autorka vysvětlit zkratku metody I.N.S.E.R.T., kterou v práci využívá?
2. Které klíčové kompetence jednoznačně a plnohodnotně rozvíjejí jednotlivé tematické okruhy?
3. Co jsou modelové očekávané výstupy?

3. 5. 2010

Mgr. Věra Jirásková, Ph.D.